

Namiesto úvodu

Každý národ, spoločenstvo, či etnikum má v svojich dejinách osobnosti hodné povšimnutia.

V októbri tohto roku (2006) sa na Slovensku končí Rok Ľudovíta Štúra, ktorého celoživotné dielo bolo prínosom pre rozvoj kultúrnosti slovenského národa na poli politickom, osvetovom i literárnom.

Prostredníctvom materiálu, ktorý držíte v rukách, sme si položili za cieľ uľahčiť Vám prípravu podujatia pod názvom – Ľudovít Štúr – život a dielo.

Dúfame, že Vám tento materiál poslúži v plnej miere.

Zostavovatelia

☞☞☞☞☞

*„My chytili sme sa do služieb ducha, a preto prejsť
musíme cestu života trnistú“*

Ľudovít Štúr

LUDOVÍT ŠTÚR

Ľudovít Štúr, syn učiteľa a organistu Samuela Štúra a jeho manželky Anny (rodenej Michalovej), sa narodil **28. októbra 1815 v Uhrovci**. Vo svojom rodisku získal základné vzdelanie a od roku 1828 pokračoval v štúdiách na nižšom evanjelickom gymnáziu v Rábe (dnešný Győr).

Usilovnosť a bystrosť nadaného žiaka si všimol najmä profesor Petz, ktorý bol známy svojim obdivom k antickému umeniu a vzdelanosti. Petz orientoval svojich žiakov aj na diela slovanských autorov a prebudil tak u mladého Štúra záujem o svet Slovanstva. Po absolvovaní dvoch ročníkov v

Rábe sa Ľ. Štúr zapísal na evanjelické lýceum v Bratislave.

Štúdium na bratislavskom lýceu pozostávalo z dvojročného humanitného štúdia a z ďalších dvoch ročníkov, absolvovanie ktorých bolo podmienkou pre získanie ďalšieho vyššieho - univerzitného vzdelania. Na lýceu existovala od roku 1803 Katedra reči a literatúry česko-slovenskej, ktorú viedol profesor Juraj Palkovič. Evanjelické lýceum v Bratislave bolo jedinou vyššou strednou evanjelickou školou v Uhorsku s takouto katedrou. Prednášky sa viedli v biblickej češtine, keďže táto bola už tri storočia jazykom slovenských evanjelických vzdelancov. Najmä pre pokročilý vek profesora Palkoviča, ktorý mu nedovoľoval prednášať v stanovenom rozsahu učivo, založili študenti v roku 1827 Spoločnosť česko-slovenskú. (Zakladanie spolkov a spoločností bolo na lýceách bežné: spolky si zakladali maďarskí aj nemeckí študenti). Medzi hlavné úlohy Spoločnosti patrilo aktívne sa vzdelávať v rodnej reči, cvičiť sa v gramatike, písať literárne práce a študovať dejiny slovanských národov.

Po príchode do Bratislavy sa Ľudovít stal jedným z jej členov. Zo zápisníck Spoločnosti vyplýva, že bol aktívnym a svedomitým študentom. Jeho húževnatosť priniesla svoje plody aj v celkovom štúdiu na lýceu. Z predmetov si zvlášť obľúbil dejepis, čítal antických autorov, zaujímal sa o estetiku a dejiny umenia. Spomedzi slovanských spisovateľov si vážil diela J. Hollého, J. Kollára, P. J. Šafárika, F. Palackého a iných.

Na jeseň 1835 sa Štúr stal podpredsedom Spoločnosti (bývalo zvykom, že post predsedu zastával niektorý z profesorov). V rámci rozvíjania hlbšieho národného povedomia organizovali členovia Spoločnosti rôzne slávnosti, návštevy a podujatia. Jednou z významných aktivít niektorých členov Spoločnosti bola národná slávnosť na Devíne 24. apríla 1836. Akcia bola, vzhľadom na

spoločenskú situáciu, pripravovaná v tajnosti. Na Devíne spomenul Štúr vo svojom príhovore históriu Veľkej Moravy a po odznení básní a piesní si účastníci výletu zvolili k svojmu menu druhé, slovanské meno, ktoré mali verejne používať. Tak prijal Hurban ku krstnému menu Jozef slovanské meno Miloslav, August Škultéty - Horislav a pod. Štúr si pridal meno Velislav (týmto menom sa však podpisoval už aj predtým v Spoločnosti česko-slovenskej).

V školskom roku 1836-37 sa na základe ustanovenia dištriktuálneho konventu stal Ľudovít Štúr nehonorovaným námestníkom prof. Palkoviča na lýceu. Predurčoval ho k tomu najmä kredit bývalého vynikajúceho žiaka lýcea a erudovanosť v latinskom jazyku (bola vyučovacou rečou na lýceu). Okrem latinčiny počas svojho života výborne ovládal maďarský, nemecký, francúzsky, grécky jazyk a slovanské jazyky - predovšetkým poľský, srbo-chorvátsky, ruský a učil sa aj hebrejčinu a angličtinu. Štúr na lýceu prednášal českú a poľskú gramatiku a dejepis. Súkromne viedol rozsiahlu korešpondenciu s významnými osobnosťami slovanského sveta.

V školskom roku 1836-37 sa vystupňovala nespokojnosť lyceálnych študentov so školským senátom a učiteľmi. Dôsledkom študentských nepokojov bol zákaz všetkých študentských spoločností a spolkov v Uhorsku. Štúr ako zástupca profesora Palkoviča sa preto snažil preniesť časť náplne bývalej Spoločnosti do svojich prednášok v rámci vyučovania.

V roku 1838 sa 24-ročný Ľudovít zapísal na univerzitu do Halle, ktorú (podobne ako univerzitu v Jene a Berlíne) navštevovali evanjelickí vzdelanci a získavali tu vzdelanie najmä z teológie, filozofie, histórie a lingvistiky. Po absolvovaní dvojročného univerzitného štúdia sa v roku 1840 cestou do Uhorska stretol v Prahe a v Hradci Králové s mnohými českými národovcami. V Čechách navštívil aj P. J. Šafárika, ktorý ho upozornil na zostrenú politickú situáciu, ktorá v krajine panovala.

Návrat do Uhorska znamenal pre Štúra začiatok nového boja o udržanie národných práv. Radikálne zákroky uhorských úradníkov a policajtov boli namierené proti snahám zvyšovať vzdelanostnú a kultúrnu úroveň nemaďarských národov. Situáciu sťažovalo aj zvolenie grófa Karola Zaya za generálneho inšpektora evanjelickej cirkvi a. v., ktorý podporoval myšlienku jediného a jednotného národa v Uhorsku - maďarského národa. Zay Štúra osobne poznal a spočiatku prejavoval voči nemu sympatie, pretože si vážil jeho vzdelanosť a nadanie. Neúspešne písomne i ústne vyzýval Štúra k spolupráci pre maďarské záujmy, pretože v nich videl perspektívu pre budúcnosť krajiny.

Po príchode z Nemecka sa Štúr v prvom rade usiloval opäť získať miesto námestníka profesora Palkoviča na Katedre reči a literatúry česko-slovenskej.

Nenárokoval si nijaký plat, iba úroky z nazbieraných peňazí na katedru, o ktoré sa mal ešte na polovicu deliť s prof. Palkovičom. Jeho žiadosť však narážala na prekážky, pretože Zay so svojimi prívržencami kalkulovali so zámerom, že po Palkovičovej smrti katedru definitívne zrušia. Vec sa dostala na zasadanie konventov a po dlhých priet'ahoch začal Štúr ako suplent prof. Palkoviča prednášať.

Nepoľavujúci tlak na Slovákov zo strany maďarských predstaviteľov prinútil Štúra a slovenských národovcov žiadať ochranu u panovníka. V roku 1842 bola vyslaná do Viedne štvorčlenná deputácia so Slovenským prestolným prosbopisom. V Prosbopise prosili Slováci panovníka o ochranu pred perzekúciou, o možnosť uverejňovať obranné spisy slovenského národa, potvrdiť Katedru reči a literatúry česko-slovenskej na evanjelickom lýceu v Bratislave a zriadiť podobné ustanovizne aj na iných lýceách v Uhorsku a pod. Vo Viedni sa však o osude Slovenského prestolného prosbopisu nerozhodlo, pretože dvor poslal slovenskú žiadosť do Budína na vyjadrenie k uhorskému palatínovi, ktorý všetky požiadavky Prosbopisu zamietol.

Začiatkom roka 1843 oboznámil Ľudovít svojich blízkych priateľov s myšlienkou spojiť katolícky aj evanjelický prúd Slovákov na báze jednotného spisovného jazyka. Za základ vybral stredoslovenské nárečie najmä pre jeho rozšírenosť, pôvodnosť a zrozumiteľnosť. Zjednotenie Slovákov sa malo uskutočniť prostredníctvom všeslovenského nadkonfesionálneho spolku Tatrín.

Otázka nastolenia spisovnej slovenčiny sa formovala u Štúra už dlhší čas. Pred niekoľkými rokmi (1836 - list sa nachádza v Korešpondencii) sa v liste F. Palackému sťažoval, že biblická čeština, ktorou písali evanjelici, sa stáva čoraz nezrozumiteľnejšou pre Slovákov a vyslovil želanie, aby Česi a Slováci našli kompromisnú cestu pri riešení jednotného československého jazyka. Predpokladalo to ochotu k ústupkom ako zo slovenskej, tak i z českej strany. Keďže českí lingvisti podobnú ochotu nepreukázali, a aj Štúrove názory na slovenčinu sa časom sformovali do novej konkrétnej koncepcie, rozhodol sa spolu so svojimi prívržencami pre novú formu spisovného jazyka, ktorý by v jednotnej reči spojil katolíkov aj evanjelikov.

11. júla 1843 sa Štúr, Hurban a Hodža stretli na Hurbanovej fare v Hlbokom, kde sa dohodli na postupe pri zavedení slovenčiny do praxe. 17. júla navštívili na Dobrej Vode Jána Hollého, ktorého ako významného predstaviteľa bernolákovčiny prvého oboznámili so svojim zámerom.

V tomto roku (1843) sa zároveň komplikovala situácia na lýceu. Tlaky na odstránenie Štúra z postu zástupcu prof. Palkoviča silneli a ich vyhrotenie v decembri 1843 malo za následok definitívne pozbavenie Štúra z tejto funkcie.

Nepomohli ani študentské petície, ani obrany niektorých profesorov evanjelického lýcea. Na protest proti odvolaniu Štúra z funkcie zástupcu sa 22 študentov rozhodlo v marci 1844 odísť z lýcea. Trinásť z nich potom dokončilo štúdiá v Levoči.

V auguste 1844 sa konalo prvé zhromaždenie *Tatrína* v Lipt. Sv. Mikuláši, na ktorom sa zúčastnil aj Ľ. Štúr, ktorý bol zvolený za člena predsedníctva spolku. O rok neskôr sa po niekoľkoročnom úsilí podarilo Štúrovi získať od panovníka povolenie vydávať *Slovenské národné noviny* s literárnou prílohou *Orol tatranský*. Noviny vychádzali od 1. augusta 1845. Písané boli v Štúrovej slovenčine a našli si svojich horlivých prívržencov a kvôli forme jazyka aj zarytých nepriateľov. Medzi odporcov sa zaradili nielen poniektorí českí vlastenci, ktorí Štúrovu slovenčinu chápali ako zradu národnej veci a odtrhnutie sa od Čechov, ale aj P. J. Šafárik a najmä Ján Kollár.

V roku 1846 vydal Štúr spis *Nárečie slovenské alebo potreba písania v tomto nárečí*, v ktorom obhajoval nevyhnutnosť nového spisovného jazyka a v tom istom roku vyšlo jeho jazykovedné dielo *Náuka reči slovenskej*, obsahujúce základy novej gramatiky. Na štvrtom zhromaždení *Tatrína* v auguste 1847 v Čachticiach sa zástupcovia katolíkov a evanjelikov definitívne dohodli na spoločnom používaní nového spisovného jazyka. *Ďalšia úprava slovenskej gramatiky, prechod z fonetického princípu na etymologický, bola zavedená reformou Michala M. Hodžu a katolíka Martina Hattalu v r. 1851-52.* Rozhodovania o gramatických zmenách sa zúčastnili aj Ľ. Štúr, J. M. Hurban, Ján Palárik, Andrej Radlinský a Štefan Závodník. Takto kodifikovaná slovenčina sa neskôr stala jednotným jazykom Slovákov.

Slovenské národné noviny boli svojim obsahom zamerané na osvetovú činnosť, na sociálne práva, oboznamovali s kultúrnou tvorbou Slovanov a prinášali aj aktuálne články o politickej situácii doma i vo svete. Činnosť Štúra a ďalších redaktorov sťažoval cenzor, ktorý svojimi zásahmi okliešťoval články novín.

Štúrove ďalekosiahle plány však siahali ďalej ako po redaktorskú činnosť. V roku 1847 vstúpil na pôdu Uhorského snemu, ktorý sa konal v Bratislave (v budove dnešnej Univerzitnej knižnice) ako poslanec za slobodné kráľovské mesto *Zvolen*, aby konkrétnejšie a dôslednejšie obhajoval svoje národné a sociálne postoje. Jeho známym politickým protivníkom bol liberál Lajos Kossuth, s ktorým mal v niektorých sociálnych otázkach zhodné názory, ale v chápaní princípu národnej slobody sa výrazne obchádzali. Snemové obdobie prerušili revolučné dni meruôsmeho roku.

Búrlivé udalosti vo Francúzsku v roku 1848 našli svoju odozvu aj v habsburskej monarchii. Revolúciou získané sociálne práva dávali ľudu väčšiu mieru slobody.

Zároveň však ústupky viedenskej vlády voči Pešti v otázke miery nezávislosti Uhorska dávali tušiť komplikácie pre slovenskú stranu. Hrozilo zosilnenie maďarizácie. Preto boli skoncipované Žiadosti slovenského národa, ktoré načrtli možnosť riešenia slovensko - maďarských vzťahov na základe princípu rovnoprávnosti. Zároveň organizoval Štúr zvolanie Slovanského zjazdu do Prahy. Z toho dôvodu vydala maďarská vláda na Štúra zatykač. Napriek perzekúcii sa mu podarilo zúčastniť sa Slovanského zjazdu, na ktorom sa zišli hlavní predstavitelia slovanských národov, žijúcich prevažne v habsburskej monarchii. Zástupcovia Slovanov sa tu snažili nájsť východisko zo zložitej situácie. Po stroskotaní všetkých zákonných aktivít vymôcť si národné práva od maďarskej vlády, boli Štúr s Hurbanom odhodlaní na boj.

15. - 16. septembra bola vo Viedni utvorená Slovenská národná rada, ktorá sa vyhlásila za jediného vykonávateľa moci na Slovensku a odmietla poslušnosť maďarskej vláde. Jej politickými členmi boli Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža. SNR vyzvala v septembri 1848 Slovákov do ozbrojeného povstania za vydobytie si svojich národných a sociálnych práv.

Po neúspechu výpravy v roku 1849 a po opätovnom sklamaní z reakcie cisárskeho dvora, ktorý Slovákom sľuboval podporu za boj proti maďarským radikálom, sa Štúr ocitol v nepriaznivej situácii. Žiadosť o povolenie vydávať slovenské politické noviny (Slovenské národné noviny zanikli v revolučných dňoch) a pokus získať oficiálne povolenie Tatrína, stroskotali. Štúr v tomto období pracoval na spise ***Slovanstvo a svet budúcnosti*** a venoval sa slovenskej ľudovej tvorbe.

Rok 1851 otvoril sériu osobných tragédií Ľ. Štúra, pretože v januári mu zomrel brat Karol (kňaz a učiteľ v Modre) a o pol roka neskôr jeho otec. Ľudovít sa po smrti svojho staršieho brata presťahoval do Modry, aby sa - sám pod policajným dozorom, postaral o sedem detí zosnulého brata. Naďalej bol tvorivo činný, hoci jeho život znepríjemňovala a sťažovala polícia. V roku 1853 zomrela vo Viedni jeho duchovná priateľka Adela Ostrolúcka a v Trenčíne jeho matka. V tomto období končí aj Štúrova životná púť. Na poľovačke v decembri 1855 sa pri pokuse o preskočenie potoka neďaleko Modry nešťastne postrelil. ***Zomrel 12. januára 1856 v Modre ako štyridsaťročný.***

ŽIVOTOPIS ĽUDOVÍTA ŠTÚRA V DÁTUMOCH

- 1815** 28. október - narodil sa v Zay-Uhrovci (dnes Uhrovec) Ľ. Štúr ako druhé dieťa Samuela Štúra a Anny, rod. Michalcovej
29. október - pokrstený v evanjelickom chráme v Uhrovci
- 1827** do roku 1827 - základné vzdelanie, vrátane znalosti latinčiny získava u svojho otca, učiteľa Samuela Štúra
august - odchádza na štúdiá do Rábu (dnešný Győr), kde navštevuje nižšie gymnázium. Zdokonaľuje sa tu najmä v dejinách, maďarčine, nemčine, gréčtine.
- 1829** september - štúdium na evanjelickom lýceu v Bratislave, stal sa členom Spoločnosti česko-slovenskej
- 1834** február - dočasné prerušenie štúdia kvôli vážnej finančnej situácii. Vracia sa do Uhrovca, kde si privyrába ako pisár na panstve grófa Karola Zaya.
september - na naliehanie Sama Chalupku prichádza opäť do Bratislavy a pokračuje v štúdiu
17. december - je zvolený za tajomníka Spoločnosti česko-slovenskej (po Ctibohovi Zochovi), v tomto roku je zároveň evidovaný zvýšený počet jej členov
- pôsobil v dejepisnom a literárnom krúžku Spoločnosti, staral sa o korešpondenciu s členmi spolku
  - bol knihovníkom časti školskej knižnice
  - súkromne vyučoval v dome bratislavského kupca Schwaigera
  - pokračoval vo významných korešpondenčných aktivitách so zahraničnými, najmä českými učencami
  - prevzal vyučovanie syntaxistov (mladších žiakov)
- 1835** máj - oslovil Jozefa Hurbana a získal ho pre národnú vec
- rediguje almanach Plody
  - stal sa podpredsedom Spoločnosti česko-slovenskej
  - prednáša na lýceu starším študentom dejiny Slovanov a ich literatúr
- 1836** 24. apríl - pamätná slávnosť na Devíne pod vedením Ľ. Štúra, na ktorom sa zaviazali službe národu a prijali slovanské mená
september - ako zástupca profesora Palkoviča na Katedre reči a literatúry česko-slovenskej prednáša Dejepis všeslovanskej literatúry
- pokračuje korešpondenčná aktivita, ďalej rozvíja svoju básnickú tvorbu
  - pod jeho vedením stále rastie počet členov Spoločnosti česko-slovenskej
- 1837** 5. apríl - zákaz Spoločnosti česko-slovenskej, ktorý bol vyneseneý po študentských nepokojoch, odohrávajúcich sa na lýceu
12. apríl - Štúr založil Ústav reči a literatúry československej, v rámci ktorého pokračovala aktivita Spoločnosti
september - rozvinul aktivitu pre všeslovanskú myšlienku a získaval pre ňu srbských študentov, študujúcich na lýceu
december - prekonal ťažký zápal pľúc, pri ktorom bol jeho život ohrozený

- pokračoval v písaní článkov do novín a časopisov (Tatranka, Hronka, české Květy, Časopis českého museum, chorvátska Danica, poľský Tygodnik literacki a i.)
- 1838** 17. september - odchádza z Bratislavy na vysokoškolské štúdium do Halle
22. september - zastavil sa v Prahe a v kruhu českých vlastencov pobudol vyše mesiaca
21. november - zapísal sa na univerzitu v Halle, kde študoval predovšetkým jazykovedu, históriu a filozofiu. Bol ovplyvnený najmä Heglovým a Herderovým dielom.
- 1839** - precestoval kraj Slovanov - Hornú a Dolnú Lužicu a napísal o nich cestopis *Cesta do Lužíc vykonaná na jar 1839*, ktorý vyšiel v Časopise českého musea
- 1840** - návrat do Bratislavy cez Prahu a Hradec Králové, kde sa istý čas zdržal v rodine vydavateľa Jana Pospíšila
október - pracuje opäť ako zástupca prof. Palkoviča na Katedre reči a literatúry česko-slovenskej na bratislavskom ev. lýceu, prednáša gramatiku a slovanské dejiny
- pokračuje aj v činnosti v Ústave reči a literatúry československej
- 1841** - je (do roku 1844) spoluredaktorom Palkovičovho literárneho časopisu Tatranka
- rozvinul aktivitu pre vydávanie slovenských politických novín
- píše obranné a polemické spisy
- napísal *Starý a nový vek Slovákov* (knižne vyšiel až v r.1935)
16. august - výstup na Kriváň so študentmi a priateľmi
- 1842** - je iniciátorom rekurzu na panovnícky dvor vo Viedni, aby vláda zastavila národnostné perzekúcie zo strany Maďarov - Slovenského prestolného prosbopisu
29. máj - ďalšia neúspešná žiadosť o povolenie novín
- 1843** 14. február - v úzkom kruhu priateľov sa Štúr vyslovil za nevyhnutnosť prijať nový spisovný jazyk, ktorý by zjednotil všetkých Slovákov - tzv. "Deň vzkriesenia slovenčiny"
26.-29. jún - na ev. lýceu zasadala komisia na vyšetrowanie proti Ústavu reči a literatúry československej, ktorej bol podrobený aj Ľ. Štúr. Obvinenia sa vzťahovali na vec "zrady uhorskej vlasti".
júl - vychádza v Lipsku Štúrov obranný spis *Sťažnosti a žaloby Slovanov v Uhorsku na protizákonné prechmaty Maďarov*
11.-16. júl - na fare v Hlbokom sa Ľ. Štúr, J. M. Hurban a M. M. Hodža dohodli na nutnosti novej kodifikácie spisovnej slovenčiny na báze stredoslovenského nárečia
17. júl - návšteva Jána Hollého na Dobrej Vode
31. december - definitívne pozbavený funkcie zástupcu prof. Palkoviča, čoho dôsledkom bol protestný odchod 22 študentov z Bratislavy v marci 1844 (13 z nich sa zapisuje na lýceum v Levoči)

- 1844** - píše *Nárečie slovenské alebo potreba písania v tomto nárečí* (spis vyšiel v roku 1846)
 19. máj - do Viedne je podaný nový Slovenský prestolný prosbopis, opäť bez výraznejšieho úspechu
 27. august - zúčastnil sa zakladajúceho zhromaždenia celonárodného spolku Tatrín
- 1845** 1. august - vyšlo prvé číslo Štúrových *Slovenských národných novín* (vychádzali do 9. júna 1848)
 8. august - vyšla ich literárna príloha *Orol tatranský* (vychádzala do 6. júna 1848)
 - vydal vo Viedni brožúru *Devätnáste storočie a maďarizmus*
- 1846** - v Zemianskom Podhradí sa Štúr zoznámil so zemianskou rodinou Ostrolúckych, ktorá mu neskôr pomohla získať poslanecký mandát v uhorskom sneme
 - vyšli jeho diela *Nárečie slovenské alebo potreba písania v tomto nárečí* a *Náuka reči slovenskej*
- 1847** 10. august - zúčastnil sa 4. zasadania Tatrína v Čachticiach
 21. september - uchádza sa o poslanecký mandát za slobodné kráľovské mesto Zvolen
 30. október - tridsaťdvaročný Štúr sa stal poslancom uhorského snemu
 17. november - Štúrova prvá reč na uhorskom sneme, ktorý zasadal v Bratislave do 11. apríla 1848
- 1848** 13. marec - posledná z piatich snemových rečí Ľ. Štúra
 20. apríl - na pozvanie J. V. Friča pricestoval Štúr do Prahy, kde na svoju stranu v boji za slovenčinu získal českých študentov, združených v spolku Slávie
 30. apríl - zo Štúrovej iniciatívy bola v Prahe založená Slovanská Lipa, spolok na podporu vzájomnej súdržnosti Slovanov
 10. máj - Štúr v Liptovskom Sv. Mikuláši, bol jedným z navrhovateľov Žiadostí slovenského národa
 11. máj - verejné vyhlásenie Žiadostí slovenského národa v Ondrašovských kúpeľoch (pri dnešnej mikulášskej stanici). Znenie Žiadostí prečítal J. Francisci.
 12. máj - vydanie zatykača na Štúra, Hurbana a Hodžu zo strany maďarskej vlády
 31. máj - Štúr opäť v Prahe
 2. jún - zúčastnil sa Slovanského zjazdu v Prahe
 19. jún - cesta do Záhrebu, keď Slovanský zjazd v Prahe prerušili boje. V Záhrebe bol spolupracovníkom chorvátskeho časopisu Slavenski Jug.
 september - Štúrov príchod do Viedne a prípravy na ozbrojené povstanie
 15.-16. september - vo Viedni bola vytvorená Slovenská národná rada. Tvorili ju Ľ. Štúr, J. M. Hurban a M. M. Hodža ako politickí predstavitelia, B. Bloudek, F. Zach a B. Janeček ako vojenský

- predstavitelia a B. Nosák a D. Bórik ako tajomníci
19. september - SNR na Myjave vypovedala poslušnosť maďarskej vláde a vyzvala slovenský národ do ozbrojeného povstania, výprava na Brezovú
7. október - Štúr s Hurbanom a inými v Prahe na porade ohľadne povstania
18. október - Štúrova výzva k národu: *Čo kazí Slovákov*
- november - opäť vo Viedni
- december 1848 - február 1849 - Štúr s dobrovoľníkmi prešli severnú časť Slovenska od Čadce po Prešov
- 1849** 20. marec - s deputáciou v Olomouci u panovníka, ktorému predložili svoje požiadavky
21. november - rozpustenie dobrovoľníckeho zboru v Bratislave. Štúr sa utiahol k rodičom do Uhrovca.
- 1850** jeseň - bezvýsledné pokusy získať žiadosť o vydávanie národných novín
- december - s deputáciou vo Viedni vo veci slovenských škôl a povolenia spolku Tatrín
- 1851** 13. január - smrť Ľudovítovho brata Karola. Aby sa postaral o jeho sedem detí, presťahoval sa Ľudovít k jeho rodine do Modry. Jeho slobodu obmedzoval policajný dozor.
27. júla - zomrel jeho otec Samuel Štúr, matka sa potom presťahovala do Trenčína
- október - zúčastnil sa na poradách o reforme spisovnej slovenčiny v Bratislave
- dokončil filozofické dielo *Slovanstvo a svet budúcnosti*
- 1852** - v Modre dokončil dielo *O národných piesňach a povestiach plemien slovanských*
- 1853** 18. marec - smrť Adely Ostrolúckej vo Viedni
28. august - v Trenčíne zomrela jeho matka Anna Štúrová
- vyšla jeho zbierka básní *Spevy a piesne*
- 1854** 11. máj - pri odhalení pomníka Jánovi Hollému (zomrel v roku 1849) na Dobrej Vode vystúpil ako rečník. Na pamiatku slovenského barda zložil báseň.
- 1855** 22. december - nešťastne sa postrelil na poľovačke za Modrou
- v posledných chvíľach jeho života pri ňom stál najmä priateľ Ján Kalinčiak, ktorý v tom čase pôsobil v Modre
- 1856** 12. január - zomrel Ľudovít Štúr v Modre
16. január - celonárodný pohreb v Modre

*Prevzaté z: www.stur.sk
s láskavým dovolením majiteľov domény
(Na tejto stránke nájdete všetko o osobnosti Ľ. Štúra)*

NIEKOĽKO RÁD A NÁPADOV...

Vo všeobecnosti sú akcie o osobnostiach a dejinách medzi deťmi a mládežou vnímané ako niečo, čo im veľa zábavy neprinesie. Preto je pre nás dôležité zapojiť do prípravy podujatia v maximálnej miere svoju fantáziu, aby tomu tak nebolo.

Na nasledujúcich stranách Vám ponúkame niekoľko rád a tipov pre prácu s účastníkmi podujatia.

Všetky úlohy a zadania môžu riešiť účastníci podujatia samostatne (v prípade menšieho počtu detí), alebo v skupinách.

TIP:

Štúrova kresba

V dostatočnom predstihu, pred organizovaním podujatia, vyhláste v knižnici súťaž o najkrajšiu kresbu Ľudovíta Štúra, alebo výjavu z jeho života. Kresby si deti prinesú so sebou na podujatie. Vopred ich neobmedzujte vo fantázii (napr. fotografiou Ľ. Štúra, pokiaľ Vás o to deti samé nepožiadajú) Kresba nemusí byť „vernou“ kópiou obrazu. V prípade, že osobnosť má iné črty, ktoré sa vymykajú všeobecnému úzu (napr. Štúr bez brady, s okuliarmi, stavec...), sa detí opýtajte na dôvod, prečo danú osobnosť zobrazili práve takto. Tak sa dozviete, ako tohto dejateľa vnímajú !

Je dobré, ak sa na začiatku podujatia urobí z prinesených kresieb výstavka, ktorá sa vyhodnotí v polovici, alebo na konci podujatia (týmto spôsobom získate ich pozornosť a máte „záruku“ že sa zúčastnia celého podujatia:). Hodnotiť kresby by pre objektivnosť, mali samotné deti (verejne, alebo anonymne).

TIP:

Výstavka kníh a fotografií

Pripravte v knižnici výstavu kníh Ľudovíta Štúra, jeho biografii a beletrizovanej tvorby o jeho živote.

TIP:

Čo ťa napadne ?

Na začiatku stretnutia sa opýtajte detí, čo ich prvé napadne, keď sa vysloví meno Ľudovíta Štúra. Najlepšie je, ak majú po ruke papierik a pero, na ktoré predmetné slovo napíšu. Potom sa o dôvodoch ich asociácií spoločne porozprávajte. (Např. dieťa odpovie (napíše) – brada, vy sa opýtajte prečo...)

Dôležité je, aby deti (mládež) boli počas celého stretnutia aktívne !!!

Knihovník by si mal preštudovať životopis L. Štúra a vlastnými slovami ho podať malým poslucháčom. Takáto forma je prijateľnejšia ako čítanie z papiera a pomáha s publikom udržiavať očný kontakt. Nehovorte veľa, ale ani málo...

TIP:

Hlasné čítanie

Ak sú deti v skupinách, vyberú si zástupcu, ktorý prečíta nahlas a čo najlepšie vybraný text v štúrovskej slovenčine. V prípade, že deti pracujú samostatne, knihovník ich vyzve, aby sa prihlásili dobrovoľne.

Príklad:

— Máme tuná i „kolo meštjansko“, ktoruo novini drží a druhje spisi číta pod spravou p. Jana Holubyho, honťjanskeho staršjeho. Muž tento, ačpráve je prácami velmi zaňeprázňení vo svojej veľkej cirkvi a ako senior, predca čuje hlas rodu a cíli potrebu sebe svereních, pomáhajúc ím vo všetkom. On navšřivuje kolo, on značnou summou základ položíu knihovňi meštjanskej, ktorá sa zmáha, lebo ochotní mešt'anja vďačne poslúchajú vážneho vodcu svojho a ňelutujú obetovať na dobro svoje a potomstva. Páni títo ňeskupujú ale knihi iba pre spoločnú knihoveň, lež i pre sebä, tak že najdeš u nich Slávy Dceru, Cestopis Kollárov, Zrcadlo, Kázňe Kollárove, Zorňičku a druhje djela, a srdce ťi zaplesá, keď poznáš, ako dobre sú s obsahom jich oboznámení.

Prepis článku:

Máme tuná i „kolo meštjansko“, ktoruo novini drží a druhje spisi číta pod spravou p. Jana Holubyho, honťjanskeho staršjeho. Nuž tento, ačpráve je prácami velmi zaňeprázňení vo svojej veľkej cirkvi a ako senior, predca čuje hlas rodu a cíli potrebu sebe svereních, pomáhajúc ím vo všetkom. On navšřivuje kolo, on značnou summou základ položíu knihovňi meštjanskej, ktorá sa zmáha, lebo ochotní mešt'anja vďačne poslúchajú vážneho vodcu svojho a neľutujú obetovať na dobro svoje a potomstva. Páni títo ňeskupujú ale knihi iba pre spoločnú knihoveň, lež i pre sebä, tak že najdeš u nich Slávy Dceru, Cestopis Kollárov, Zrcadlo, Kázňe Kollárove, Zorňičku a druhje djela, a srdce ťi zaplesá, keď poznáš, ako dobre sú s obsahom jich oboznámení.

Slovenskje národňje novini, č. 228, roč. 1847, s. 911

Upravený úryvok z diela E. Štúra:

Oj, vitaj, vitaj, slovenčina naša, ty dcéra Slávy pekná, rovnoprávna, ale dávno utajená pred svetom ! Vitaj nám sto ráz, ty verná družica Slováka, ktorá za roveň jeho Váhu hneď prudko trieliš a udieraš silne ako on o veličizné skaliská i zalomcuješ srdcom, hneď sa nesieš bystro i keď ako Váh pohráva sa kamenčekmi i pošumieva po nich, ľúbezne gagotáš, a hneď zas ideš ticho a vážne ako Váh náš v údoliach úzkych hľbočinami a pláňami i ako on tam podunieva a oči naň hľadiaceho potichučky zaberá, ticho so sebou pojímaš i srdce ukolembáš: Oj, vitaj, vitaj, slovenčina naša !

Nárečja slovenskuo, alebo potreba písanja v tomto nárečí, Bratislava 1846

„U nás českej knihe rozumie každý človek !“

„Ale slovenskej bude rozumieť lepšie!“ odvetil Štúr bez hnevu, ale pevne. „Ak sme domácej reči, reči nášho ľudu, dali prednosť pred rečou síce nám blízkou, ale jednako cudzou, vychádzali sme z poznania, že Slováci len vo vlastnom nárečí dačo vykonať môžu.“

E. Zúbek: Jar Adely Ostrolúckej, Mladé letá, Bratislava 1990, s. 79

Osvedčenou formou práce s deťmi je riešenie úloh, kvízov a rébusov. Nasledujúce príklady sú iba ukážkou, ktoré môžete, no nemusíte použiť.

TIP:

KVÍZ - OSOBNOSŤ ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

1. Ľudovít Štúr prežil svoj život v

- 19. storočí (1815 – 1856)
- 20. storočí (1915 – 1956)
- 16. storočí (1515 – 1556)

2. Ľudovít Štúr bol vedúcou osobnosťou skupiny, ktorá kodifikovala (uzákonila) jednotnú spisovnú slovenčinu na základe:

- východoslovenského nárečia
- stredoslovenského nárečia
- západoslovenského nárečia

3. V roku 1845 začali vychádzať noviny písané štúrovskou slovenčinou, ktorých iniciátorom, vydavateľom a hlavným redaktorom bol Eudovít Štúr. Ich názov bol:

- Slovenské národné noviny (Slovenskje národňje novini)
- Noviny Slovenské (Novini Slovenskje)
- Národné noviny (Národňje novini)

4. Najbližšími spolupracovníkmi Eudovíta Štúra boli:

- Alexander Dubček a Gustáv Husák
- Jozef M. Hurban a Michal M. Hodža
- Ján Kollár a Juraj Palkovič

5. Štúrovská slovenčina bola kodifikovaná (uzákonená) v roku:

- 1975
- 1843
- 1721

6. Kniha Eudovíta Štúra, v ktorej boli zhrnuté základy štúrovej slovenčiny sa volala:

- Slovenská gramatika
- O slovenskom jazyku
- Náuka reči slovenskej (Nauka reči slovenskej)

7. „Duchovnou“ priateľkou E. Štúra bola:

- Marylin Monroe
- Adela Ostrolúcka
- Zuzka Zguriška

8. V rodnom dome E. Štúra sa narodil významný politik 20. storočia :

- Alexander Dubček
- Michal Kováč
- T.G. Masaryk

9. Druhé „slovanské“ meno E. Štúra bolo:

- Miloslav
- René
- Velislav

10. E. Štúr zomrel na následky tragickej nehody:

- neúmyselne na poľovačke postrelil samého seba
- zjedol pripravené otrávené jedlo
- stúpol na hrdzavý klinec

Na riešenie týchto rébusov prídu deti samostatne, bez pomoci knihovníka !

EJ 9	RO 6	DE 3
LÚ 7	OST 5	CK 8
RA 2	LY 4	JA 1

Ľudo Zúbek napísal knihu o Štúrovi, ktorá má názov :

K zjednoteniu Slovákov v oblasti slovenskej reči mal prispieť aj spolok, ktorý sa volal :

ÍN 6	TA 4	OL 2
OK 3	SP 1	TR 5

V ktorom roku začali vychádzať Slovenské národné noviny ?

$$\begin{array}{r} 10 - 9 = \\ 4 + 4 = \\ 25 - 21 = \\ 1 \times 5 = \end{array} \begin{array}{c} \blacktriangledown \\ \square \\ \square \\ \square \\ \square \end{array}$$

Eudovít Štúr zomrel v roku :

Výsledky príkladov vypíš slovom a potom ich prepíš číslou do rámečkov !

$$500 + 500 = \underline{\hspace{2cm}} \quad 400 + 400 = \underline{\hspace{2cm}} \quad 25 + 25 \\ = \underline{\hspace{2cm}} \quad 3 + 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

--	--	--	--

(Takúto formu príkladov môžeme použiť na každý významný dátum !)

Zadanie:

Prečítaj si nasledujúce slová a nájdi rozdiely medzi štúrovskou a súčasnou slovenčinou :

**VŠETKÍCH – TJETO – ŇÉÚRODI – SÍPKI – VISLOVIŤ – ŤISÍCE –
KRAJINI – CHIBI – SLOVENSKJE**

Zadanie

Poskladaj známy výrok L. Štúra :

**„MY CHYTILI SME SA DO SLUŽIEB DUCHA, A PRETO PREJŠŤ
MUSÍME CESTU ŽIVOTA TRŇNISTÚ“**

MY + CHYTILI + SME + SA

Výrok po slovách rozstriháme na kúsky. Práca môže byť spoločná, alebo skupinová.

Zadanie :

K slovám v štúrovskej slovenčine prirad' slovo rovnakého významu, aký používame v súčasnosti :

zbožje

nakoniec

naposledok

biedny

domnenie

spoločné

prešporský

prichádzajú

chatrní

tovar

dochod'ja

zlé

zlje

bratislavský

pospolitje

mienka

Dané slová napíšte na papieriky. Deti musia nájsť pár k danému slovu v Štúrovej slovenčine.

Tajničky :

Významným dielom Ľudovíta Štúra je kniha ?

1	2	3	4	5	6	7
			E			
	R					

1. Opak dňa
2. Časť spevu v opere
3. 365 dní
5. Teplý nápoj
6. 6. mesiac v roku
7. Súbor máp

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				E						
		T			B					
							Y			

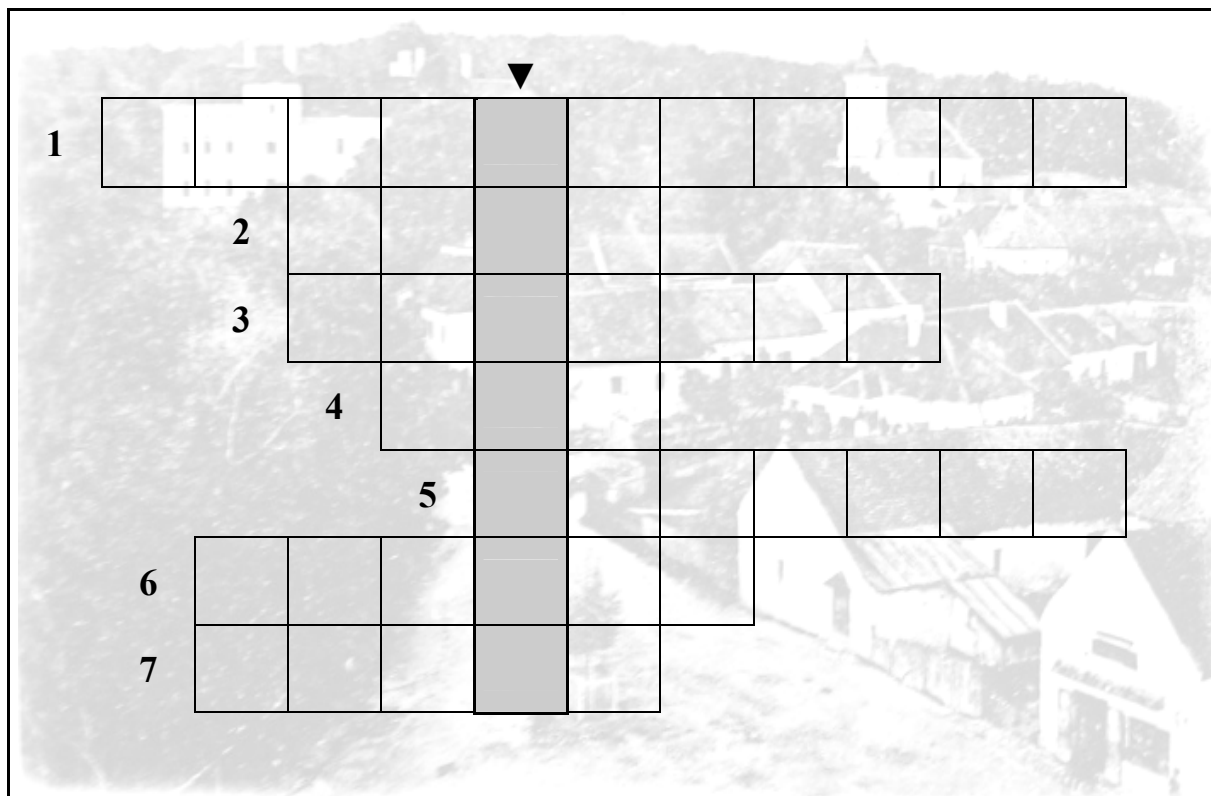
1. Nočný vták
2. Ročné obdobie
3. zviera žijúce na salaši
4. Súbor poskladaných slov
5. Znak obce, či mesta
6. Opak starého
7. Opak hladného
8. Jazdí sa na ňom (zvierat)
9. Orgány sluchu
10. Orgán zraku

Sem dopiš výsledok tajničky :

**ALEBO
POTREBA PÍSAŇJA V TOMTO NÁREČÍ**

TAJNIČKA

POMOCOU KTOREJ SA DOZVIEŠ NÁZOV DEDINY, KDE SA
NARODIL ĽUDOVÍT ŠTÚR

1. Kto býval so siedmimi trpaslíkmi ?
2. Široký a Bystrozraký mali brata, ktorý sa volal.....
3. Aká bola Čiapočka ?
4. Čo bolo v jednej z rozprávok nad zlato ?
5. Andersen napísal rozprávku, kde hlavný hrdina bol cínový....
6. Doplň názov knihy – Bola raz jedna.....
7. Čo sa vybralo na vandrovkú ?

RIEŠENIA ÚLOH

KVÍZ - OSOBNOSŤ LUDOVÍTA ŠTÚRA

■ 1.19. storočí (1815 – 1856), 2. stredoslovenského nárečia, 3. Slovenské národné noviny (Slovenskije národňje novini), 4. Jozef M. Hurban a Michal M. Hodža, 5. 1843, 6. Náuka reči slovenskej (Nauka reči slovenskej), 7. Adela Ostrolúcka, 8. Alexander Dubček, 9. Velislav, 10. neúmyselne na poľovačke postrelil samého seba

■ Ludo Zúbek napísal knihu o Štúrovi, ktorá má názov: ***JAR ADELY OSTROLÚCKEJ***

■ K zjednoteniu Slovákov v oblasti slovenskej reči mal prispieť aj spolok, ktorý sa volal: ***SPOLOK TATRÍN***

■ V ktorom roku začali vychádzať Slovenské národné noviny ? Výsledok 1845

■ Štúr zomrel v roku: ***TISÍC OSEMSTO PÄŤDESIAT ŠEŠŤ – 1856***

■ ***VŠETKÍCH – TJETO – ŇEÚRODI – SÍPKI – VISLOVIŤ – ŤISÍCE – KRAJINI – CHIBI – SLOVENSKJE*** - Deti si musia vizuálne všimnúť rozdiely medzi fonetickou štúrovskou a súčasnou slovenčinou. A samozrejme aj to, že Štúr nepoužíval ich „oblíbené“ Y.

■ K slovám v štúrovskej slovenčine priradiť slovo rovnakého významu, aký používame v súčasnosti : *zbožje = tovar, naposledok = nakoniec, domnenie = domnienka, prešporský = bratislavský, chatrní = biedny, dochod'ja = prichádzajú, zlje = zlé, pospolitje = spoločné*

■ Tajnička 1. – Nárečja slovenskuo alebo potreba písania v tomto nárečí

■ Tajnička 2. – UHROVEC

ODPORÚČANÁ LITERATÚRA A ZDROJE :

- Juríček, J.: Ľudovít Štúr, Mladé letá, Bratislava 1971
- Zúbek, Ľ.: Jar Adely Ostrolúckej, Mladé letá, Bratislava 1982
- Štúr, Ľ.: Hlas k rodákovi, Tatran, Bratislava 1971
- Štúr, Ľ.: Dielo v piatich zväzkoch, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, Bratislava 1959
- Kol.: Slovenský literárny album, Obzor, Bratislava 1968, s. 164-172
- Slovenskije národnje novini (1845-1848) I-II, Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, Bratislava 1956

www.stur.sk

Názov: *Eudovít Štúr – metodický materiál*
Zostavili: *Ján Šimko, Kveta Čumová*
Zodp.redaktor: *PhDr. Klára Kernerová*
Vydala: *Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach*
Rok vydania: *2006*
Počet strán: *20*
Náklad: *20 kusov*